

Soriano Izquierdo

el motor de la Valenciana

VICENT SANCHIS

EN LA PRESENT EDICIÓ DEL Saló Internacional del Còmic de Barcelona, un tros d'història del millor tebeo valencià visitarà les instal·lacions de l'estació de França. Infatigable creador de personatges, humorista "net", amic de Josep Pla i director artístic de la Valenciana, Soriano Izquierdo va estar darrera d'algunes de les millors pàgines editades per la infatigable factoria del País Valencià.

Una de les marques més potents del tebeo de la postguerra espanyola incloïa denominació d'origen. L'etiqueta n'indicava la procedència: la Valenciana. Nascuda amb la segona república, va publicar abans del 36 alguns fulletons infames i magnífics. Amb les tropes de Franco ja a València, el seu editor, Juan Puerto Vañó, va apostar per la historieta sense reserves. Millor dit, amb les greus reserves que van imposar els vencedors.

Als tallers de Calixt III, van veure la llum alguns dels millors quaderns d'aventures dels anys quaranta, cinquanta i seixanta —«Roberto Alcázar» i «El guerrero del antifaz» només són la punta d'un iceberg que amaga centenars de títols— i dos o tres revistes còmiques sense les quals no s'entén res de la historieta en aquest país.

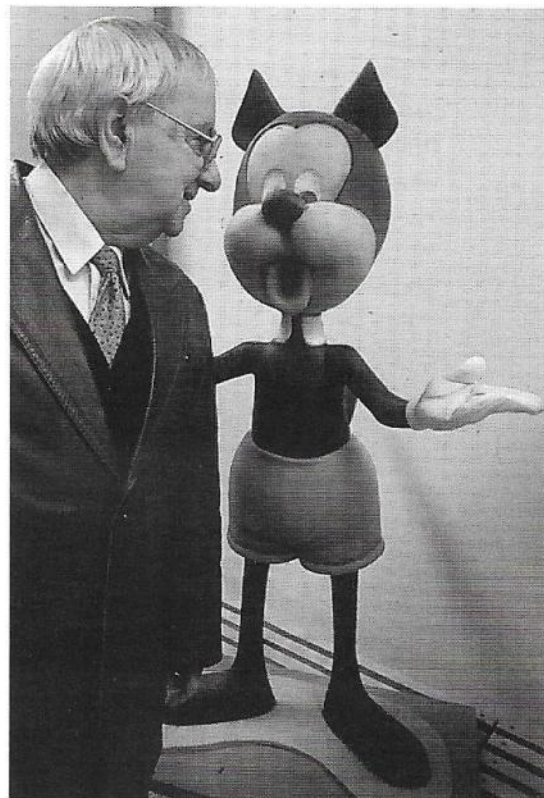
La Valenciana, però, ha tingut mala sort. Va morir a mitjan dècada dels vuitanta, després de reeditar, amb desídia i deshonra, els clàssics que la van fer cèlebre. I va fer

aquesta retirada definitiva d'una manera calamitosa. El material històric que conservava com a fons editorial i els originals dels seus dibuixants van ser amagats i desviats cap a uns compradors anònims. Els dibuixants de tota la vida, que havien suportat el règim d'esclavitud que els exigia l'empresa i el moment, es van quedar al carrer i van veure morir, amb l'editorial, tota possibilitat autòctona de viure del seu treball.

Més mala sort encara: gran part dels capitosts que van inventar la crítica del còmic a Espanya han tingut una doble reticència davant l'editorial Valenciana. D'una banda, n'han desqualificat sovint els quaderns d'histories, perquè van ser ells els que més van reflectir el moment en què van ser creats: és a dir, l'auge del totalitarisme patriòtic i polític espanyol. Roberto Alcázar i el Guerrero tenen tant de feixistes com tot allò que es podia permetre el luxe de respirar en la dècada dels quaranta. Les sanes excepcions que els estudiosos hi adueixen —com ara algunes aventures de Cuto— no són més que això: excepcions. I confirmen la regla. Els herois de la Valenciana eren tan bèsties i tenien tan poca —o tanta— traça perquè eren, sense remei, fills del moment.

De l'altra, també aquests crítics han ridiculitzat les revistes còmiques —Jaimito, Pumby o Mariló— qualificant-les, de manera injusta, d'«ingènues i localistes». Es cert que, amb el temps, aquestes publicacions van suavitzar tant l'humor que aca-

Soriano Izquierdo
amb Pumby

baren enganxant-se com el cotó de sucre, però això no té res a veure amb els inicis. En tot cas, una altra escola decisiva —la que es va formar en les pàgines del TBO— va patir un procés semblant. El revulsiu que va arribar de la mà d'editorial Bruguera —i les característiques més "adultes" d'aquestes publicacions— no pot fer oblidar les aportacions —els èxits— de TBO o Jaimito. I també el mateix estil satíric de Bruguera va acabar ferit de mort en un volantí grotesc.

Per situar l'editorial Valenciana en el lloc que li correspon —el que es va guanyar— cal llegir els articles d'Andrés i Pedro Porcel en la «Historia del tebeo valenciano», publicada com a fascicles al diari Levante i difosa de manera precària fora de València.

Si ens mirem el treball de la Valenciana d'una manera no tan ingrata, haurem d'interessar-nos per un dels seus impulsors menys coneguts: Josep Soriano Izquierdo. Soriano va emigrar abans de la guerra a Barcelona. De la mà de Josep Pla, va entrar al TBO i, quasi al mateix temps, va començar a col·laborar en una pila de revistes catalanes de l'època. Ningú no ha recopilat encara uns dibuixos magnífics.

Després del 39, passa alguns mesos amagat dins una fira. Torna a València i es posa en contacte amb Puerto Vañó. A partir d'aquest moment, el segell de la Valenciana és el que marca Soriano Izquierdo. Hi treballa com a director artístic. I ell sol es compon quasi tot el Jaimito de la primera època. El seu és —segons els Porcel— un humor “inofensiu”. Potser no tant, però, això sí, té un aire menys corrosiu que el que fabricava la casa Bruguera. “Net”, en diu ell mateix. Els mateixos Porcel citen, certerament, les fonts de Soriano: Pat Sullivan, Herriman, Godfrerson... A partir dels clàssics, el dibuixant va-

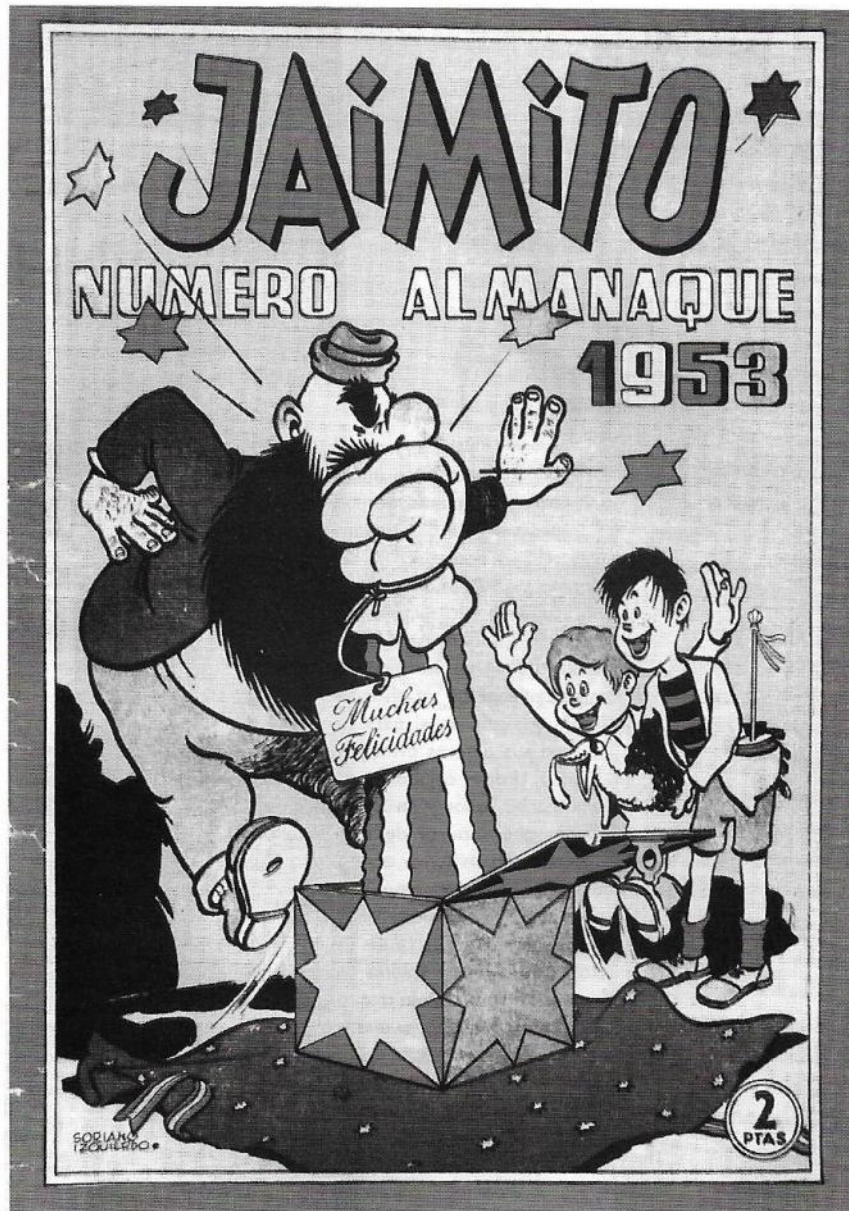
lencià arribarà a un classicisme propi. Aquest estil, imitat posteriorment, acabarà ofegat en ell mateix molts anys després... però, perquè això arribi, caldrà que passin més de dues dècades. Tots els dibuixants que passaran per la Valenciana —al llarg de tres etapes— tenen un compte pendent amb Soriano Izquierdo, que, a més d'ajudar-los en la creació de títols i personatges, treballa com un autèntic tupaforats i dibuixa centenars de pàgines i portades, tant de personatges seus com de Palop, Serafín, Carpa, Sanchís...

Al final, les fórmules s'esgoten i la tradició momificada va acabar

amb la Valenciana. Jaimito i Pumbi van morir convertides en aparadors de saldos. Com saldada va quedar l'editorial a mitjans vuitanta. Queden les dotzenes de personatges que va crear Soriano Izquierdo —i, entre ells, Jaimito i la seva colla contra el Barbas—, la pila de pseudònims i de planes dibuixades per amagar les precarietats editorials, els equilibris fets per lligar els membres de l'equip de la Valenciana... Una petita obra mestra.

Don José Soriano viu a València, rient per totes les bromes que ell i la vida s'han gastat al llarg de 85 anys. No descansa ni ara, el vell motor de la Valenciana.

36

Coberta de Soriano Izquierdo per l'Almanac Jaimito de 1953